

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΟΛΛΑΣ

ΜΑΤΟΥΛΑ ΜΥΛΛΕΡΟΥ

πάροικος και παρεπίδημος

Νουβέλα

ΙΚΑΡΟΣ

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν.2121/1993.

ΜΑΤΟΥΛΑ ΜΥΛΛΕΡΟΥ

πάροικος και παρεπίδημος

νουβέλα

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΗ ΝΟΛΛΑ

Νεράιδα της Αθήνας (νουβέλα), Άμστερνταμ, 1974, «Επιφάνεια» 1975, «Νεφέλη» 1982

Πολυξένη (αφηγήματα), Αθήνα 1974, «Τραμ» 1978, «Νεφέλη» 1982

Το τρυφερό δέσμα (διηγήματα), Καστανιώτης, 1982, 1984, 1998

(Κρατικό βραβείο Διηγήματος)

Τα καλύτερα χρόνια (νουβέλα), Καστανιώτης, 1984, 1987

Το πέμπτο γένος (νουβέλα), Καστανιώτης, 1988, 1989, 2002

Ονειρεύομαι τους φίλους μου (διηγήματα), Καστανιώτης, 1990², 1991, 1999

Ο τύμβος κοντά στη θάλασσα (μυθιστόρημα), Καστανιώτης, 1992², 1994

(Κρατικό Βραβείο Μυθιστορήματος)

Ο άνθρωπος που ξεχάστηκε (μυθιστόρημα), Καστανιώτης, 1994, 1995³

Τα θολά τζάμια (διηγήματα), Καστανιώτης, 1996³, 1997, 2005

(Βραβείο Διηγήματος Περιδικού Διαβάζω)

Μικρά ταξίδια, Καστανιώτης, 1998, 1999

Φωτεινή μαγική (μυθιστόρημα), Καστανιώτης, 2000²

Από τη μια εικόνα στην άλλη (μυθιστόρημα), Καστανιώτης, 2003², 2010

Νεράιδα της Αθήνας - Πολυξένη, Καστανιώτης, 2004

Ο παλαιός εχθρός (διηγήματα), Καστανιώτης, 2004²

(Βραβείο Ιδρύματος Ουράνη της Ακαδημίας Αθηνών)

Φύλλα καπνού, «Εστία», 2005

Ναυαγίων πλάσματα (νουβέλα), «Κέδρος», 2009

Ο καιρός του καθενός (μυθιστόρημα), Καστανιώτης, 2010

Στον τόπο (διηγήματα), «Ίκαρος», 2012

Το ταξίδι στην Ελλάδα (μυθιστόρημα), «Ίκαρος», 2013, 2015

(Κρατικό Βραβείο Μυθιστορήματος)

Μάρμαρα στη μέση (μυθιστόρημα), «Ίκαρος», 2015

Οι ιστορίες είναι πάντα ξένες (Τα διηγήματα 1974-2016), «Ίκαρος», 2016

Ο κήπος στις φλόγες (μυθιστόρημα), «Ίκαρος», 2017

www.dimitrisnollas.com

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΟΛΛΑΣ

ΜΑΤΟΥΛΑ ΜΥΛΛΕΡΟΥ

πάροικος και παρεπίδημος
νουβέλα

ΙΚΑΡΟΣ

μνήμη Ηρώς Μακρή

– Όστε καλά κάμαμε να ῥθούμε προς τα εδώ;
– Δεν ἤρθαμε θεληματικώς· μας ἔφεραν τα ρέματα.
– Ξέρουν τι κάνουν τα ρέματα! εἶπε με θεσπέσιον τόνον το Λαλιώ, ἥτις ωμοίαζε μέ τινας ανθρώπους βλέποντας σοφά ὄνειρα, αυτοσχεδιάζοντας αποφθέγματα κατ’ ὄναρ. Λέγουσα δε ἐπίστευεν ἐκείνην την στιγμὴν ὅτι ὑπάρχει νους εἰς τα ἀψυχα πράγματα, καὶ ὅλα υπόκεινται εἰς θεοῦ τινός την ἐπιστασίαν. Τῷ ὄντι, ἤθελε φανή ὅτι ἡ Νηρηΐς των θαλασσίων ρευμάτων ἢ ἡ Αὔρα των ἀπογείων πνοῶν εἶχον ὠθήσει εσκεμμένως καὶ ἐκ προθέσεως προς το μέρος ἐκεῖνο την βαρκοῦλαν με το χαριτωμένον φορτίον της.
– Καὶ τώρα τι να κάμουμε; ηρώτησεν ὁ Μαθιός, αἰσθανθεὶς ἐνδομύχως τον εαυτὸν του ἀνίσχυρον ἄνευ της συνδρομῆς ἀγαθοβούλου τινός νύμφης. Καὶ τότε ἐνόησε διατί, ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ποτὲ δὲν ἔπαυσε νὰ εἶναι γυναικοκρατία.

Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη, «Ἡ Νοσταλγός»

Α, ἡ πλανεύτρα Ελλάδα, που τα πάντα τόλμησε στην Ιστορία.

Ιωσήφ ντε Μαιστρ, Βραδιές της Αγίας Πετρούπολης

1

το καλοκαίρι

Ήταν λίγες μέρες μετά την Πρωτομαγιά, ένα ήρεμο και κρύο πρωινό της άνοιξης, όταν ο Μάικλ Στιούαρτ, δημοσιογράφος της λονδρέζικης εφημερίδας *Βρετανικά Χρονικά*, εμφανίστηκε στο Αιάκιο και έσπευδε να συναντήσει τον Ροδόλφο Σιμωνίδη, πρώην ιδιοκτήτη καλυκοποιείου και προμηθευτή πυρομαχικών του ελληνικού στρατού, τώρα χρεοκοπημένου, αφότου η επιχείρισή του με έδρα στη βόρεια Ελλάδα είχε δημευτεί μετά τη δημιουργία της κυβέρνησης Βενιζέλου στη Θεσσαλονίκη. Είχε ταξιδέψει στην Κορσική για μια έρευνα της εφημερίδας του για τις προθέσεις και τα σχέδια των εξορίστων, καθώς είναι βέβαιο, κανοναρχούσε τον Στιούαρτ ο αρχισυντάκτης του την παραμονή της αναχώρησής του, πως πολλά θα άλλαζαν μετά τον πόλεμο και θέλω να 'χουμε μια ιδέα για το τι σκέφτονται και πώς είναι το ηθικό αυτών των ανδρών, αφού του είχε προσφέρει ένα ποτό στο πόδι, ευχόμενος καλή επιτυχία στην αποστολή του.

Έσπευδε, λοιπόν, ο Στιούαρτ να επιδώσει στον Σιμωνίδη μια συστατική επιστολή του διευθυντού της εφημερίδας στην οποία εργαζόταν και να του υπενθυμίσει τη φευγαλέα γνωριμία τους, λίγα χρόνια νωρίτερα, σε μια κοινωνική εκδήλωση της βρετανικής πρεσβείας στην Αθήνα, όταν ο Στιούαρτ είχε σταλεί στην Ελλάδα για να στέλνει ανταποκρίσεις από το βαλκανικό μέτωπο.

Γιος άγγλου υπαξιωματικού του Βρετανικού στρατού και μιας κόρης απ' τη Γιαλούσα, ο Μάικλ Στιούαρτ είχε ορφανέψει από μάνα πριν ακόμη πάει σχολείο. Παρ' όλο που το σόι της μητέρας του είχαν προσπαθήσει να τον κρατήσουν στην Κύπρο, ο πατέρας του συνταξιοδοτήθηκε πρόωρα και τον πήρε κι αποσύρθηκαν στην προγονική του κατοικία, μια μικρή αγροικία κάπου στην Ανατολική Αγγλία, όπου αφοσιώθηκε στη φροντίδα του ορφανού, τον οποίο ανέθρεψε και διαπαιδαγώγησε όπως άρμοζε σε έναν νέο της ύστερης βικτωριανής εποχής, με νοοτροπία αποικιοκράτη και καλλιεργημένου κοσμοπολίτη, φροντίζοντας να μελετά την ελληνική γλώσσα και ιστορία.

Ο Σιμωνίδης ήταν αδιάθετος και δεν μπορούσε να τον δεχτεί, να μείνει όμως ήσυχος ο κύριος, τον καθυσύχασε ένας αντιπαθής γραμματέας, ο οποίος αν και ντυμένος με σκούρο σακάκι και γραβάτα, έμοιαζε περισσότερο με ορντινάτσα κάποιου καραβανά, θα ειδοποιηθεί για την επίσκεψη του κυρίου, και τον είχε ξαποστείλει στο άψε σβήσε. Ο Στιούαρτ αποχώρησε φανερά προσβεβλημένος, πράγμα που προσπάθησε να απαλύνει, αφήνοντας πίσω του ένα υπεροπτικό βλέμμα και σουφρώνοντας απαξιωτικά τα χείλη του. Από εκείνη την πρώτη στιγμή μοιράστηκαν ένα ενστικτώδες αίσθημα περιφρόνησης, κι ο

Στιούαρτ έφυγε, βέβαιος πως θα κατάφερνε να συναντήσει τον άνθρωπό του, παρακάμπτοντας αυτόν τον αντιπαθέστατο τύπο, ενώ υπολόγιζε πως δεν πρέπει να είχε χρεοκοπήσει και πολύ σοβαρά αυτός ο Σιμωνίδης, αφού ήταν σε θέση να συντηρεί ένα τόσο μεγάλο σπίτι στις παρυφές της πόλης με σοφέρ και κηπουρό, όπως είχε παρατηρήσει όταν πέρασε τη βαριά σιδερένια αυλόπορτα, αλλά και με το τσούρμο εκείνων των σκουροντυμένων που τιτίβιζαν σε γαλλικά, αγγλικά και ιταλικά, ακατάληπτα σαν συνθηματικά, τους οποίους έβλεπε να μπαينوβγαίνουν με φακέλους και χαρτιά υπό μάλης, παρ' όλο που αυτός ο βαλές, τον οποίο ήδη μισούσε, προσπαθούσε με την ογκώδη παρουσία του να του δημιουργήσει ένα παρβάν καλύπτοντας το εσωτερικό της κατοικίας. Πολύ δουλεύει για άρρωστος, είχε συνεχίσει τις σκέψεις του ο Στιούαρτ, ενώ με το βλέμμα συλλέκτη πεταλούδων είχε προσέξει, ανάμεσα σε όλους εκείνους που συνωστίζονταν μπροστά στις εισόδους των γραφείων αυτής της κυκλικής αίθουσας υποδοχής, μια εκθαμβωτική ύπαρξη, βλέμμα θαυμασμού που δεν είχε ξεφύγει του συνομιλητή του, κι ο οποίος αδημονώντας να τον απομακρύνει προσπαθούσε ματαίως να κρύψει με το σώμα του τη διεισδυτική ματιά του, η οποία παρέμενε καρφωμένη σ' εκείνη την αέρινη ύπαρξη, με τη λιγερή κορμοστασιά της σκουρόξανθης καμαριέρας (ή οικονόμου, ή γκουβερνάντας;) με τα κοντά κουρεμένα μαλλιά, που πηγαينوερχόταν όπως πλανάρουν τα πέταλα μιας παπαρούνας στις πρωινές ηλιαχτίδες. Ο Στιούαρτ είχε γοητευτεί.

«Κύριε Σιμωνίδη», αντιφώνησε με μεσογειακό ενθουσιασμό ο φλεγματικός Στιούαρτ τον οικοδεσπότη του,

όχι μόνον επειδή όρθιος τον είχε υποδεχτεί με όλες τις τιμές στο γραφείο του, που έμοιαζε με ησυχαστήριο εκείνο το απόγευμα του Σαββάτου σε σύγκριση με το πολύβουο μελίσσι της πρώτης φοράς, όταν είχε αποπειραθεί προ καιρού να τον συναντήσει, αλλά κι επειδή έκανε αναφορά στην προ ετών γνωριμία τους στην Αθήνα. Τον θυμόταν, κι ο Στιούαρτ κολακεύτηκε.

Πανευτυχής και καθισμένος αναπαυτικά απέναντι σ' αυτόν τον 60χρονο αυτοδημιούργητο άνδρα, πίσω απ' τον οποίο δυο μεγάλα παράθυρα προς τα νοτιοδυτικά έφεραν το φως που πλάγιαζε πάνω στη Μεσόγειο, ύψωσε το ποτήρι με το κονιάκ που του 'χε προσφέρει, προπίνοντας στην υγεία του. Ταυτοχρόνως επανέλαβε νοερά τη σειρά των θεμάτων που θα έθετε στον συνομιλητή του, έτσι ώστε να έρθει φυσιολογικά στο κέντρο της κουβέντας τους το κυρίως θέμα που τον απασχολούσε, ένα θέμα που είχε εγκατασταθεί στα όνειρά του, μπαινοβγαίνοντας σ' αυτά εδώ και καιρό, ενώ ροκάνιζε τις μέρες του, αλλά κυρίως τις επαγγελματικές του υποχρεώσεις, άρθρα και κείμενα δημοσιογραφικά που του ανέθεταν στην εφημερίδα, δυσκολεύοντάς τον να βάζει σε τάξη όνειρα και κείμενα, έχοντάς τον μετατρέψει έτσι σε ισοβίτη κατάδικο με μια σιδερένια μπάλα όχι στα πόδια αλλά στο κεφάλι του.

Από τα χρόνια των σπουδών του είχε μαγευτεί από εκείνον τον συνονόματο αυτού του ανθρώπου που βρισκόταν τώρα μπροστά του και έσκυβε προς το μέρος του για να του προσφέρει ένα αρωματικό τσιγάρο· εκείνον τον διαβόητο παραχαράκτη και πλαστογράφο του προηγούμενου αιώνα, δημιουργό εκ του μη όντος κειμένων της αρχαίας ελληνικής γραμματείας αλλά και εκκλησιαστικών κειμέ-

νων των πρώτων μετά Χριστόν αιώνων. Γνώριζε ασφαλώς πως ο παρών Ρούντι Σιμωνίδης που του πρόσφερε τώρα φωτιά με έναν χρυσό αναπτήρα δεν καταγόταν από εκείνον τον μακαρίτη Σιμωνίδη, καθώς ο δεύτερος ήταν γνωστό πως είχε πεθάνει άκληρος και χωρίς απογόνους. Και όμως ο Στιούαρτ, αποφοιτώντας από το Durham, είχε μελετήσει μια βιογραφία του διαβόητου Σιμωνίδη από έναν συγγραφέα με επώνυμο ίδιο με το δικό του, ενός άλλου δηλαδή Στιούαρτ, την εποχή που ο βιογραφούμενος εξέτιε μια ποινή φυλάκισης στη Σαξωνία, έχοντας εξαπατήσει τη Βασιλική Βιβλιοθήκη με έναν από τους συνήθεις θησαυρούς που περιείχε το μαγικό και άπατο τσουβάλι του. Βιογραφία αμφισβητούμενης γνησιότητας και η οποία είχε απορριφθεί απ' την επιστημονική κοινότητα, συμπαρασύροντας και το μοναδικό γνήσιο στοιχείο της, όπως είχαν αποκαλύψει οι πρόσφατες έρευνες του ίδιου του Στιούαρτ. Έρευνες, οι οποίες υπήρξαν η καθοριστική αφετηρία για την απόφασή του να συγγράψει μια τελική εργοβιογραφία αυτής της μυθιστορηματικής φυσιογνωμίας, που είχε αναστατώσει στα μέσα του περασμένου αιώνα σύμπασα την ευρωπαϊκή ελίτ των διανοουμένων (καθηγητών πανεπιστημίου, αρχαιολόγων, ιστορικών και ερευνητών του παρελθόντος, αλλά και πλήθους αδαών, ευγενών και πάμπλουτων συλλεκτών και δημοσιογράφων) και η οποία θα έβαζε τα πράγματα στη θέση τους. Είχε εντοπίσει, ξεσκονίζοντας ληξιαρχεία και δημοτικά κιτάπια πως ο Σιμωνίδης είχε αποκτήσει μια αδερφή, ενόσω εκείνος είχε εγκατασταθεί, περιμένοντας να καρεί, σε μια μονή του Αγίου Όρους, ασκούμενος στην καλλιγραφία και την αντιγραφή, δεξιότητες απαραίτητες για

το έργο που θα αναλάμβανε στο μέλλον. Η αδερφή του αυτή, αρκετά χρόνια αργότερα, είχε αποκτήσει ένα παιδί αγνώστου πατρός, δίνοντάς του το όνομα Ροδόλφος και το δικό της επίθετο. Ο Στιούαρτ είχε ξεκινήσει τη συγγραφή ενός πονήματος γύρω απ' αυτή την προσωπικότητα που του ασκούσε έλξη ακατανόητη, γι' αυτό και είχε αποδεχτεί με ζήλο να υποστεί την ταλαιπωρία ενός πενήτημερου ταξιδιού με αφορμή τους εξορίστους της Κορσικής, καλύπτοντας σιδηροδρομικώς την απόσταση από το Λονδίνο στο Ντόβερ κι από κει με βαπόρι στο Καλαί και εν συνεχεία διασχίζοντας τη Γαλλία από τη Μάγχη στη Μεσόγειο, για να πάρει το καράβι της γραμμής από τη Μασσαλία, και να καταλήξει στο Αιάκιο: ο κυριότερος λόγος του ζήλου που είχε επιδείξει ήταν πως μεταξύ των εξορίστων βρισκόταν κι ο ανιψιός εκείνου του ποθητού αντικειμένου της έρευνάς του.

Και να τος, τώρα, ο Στιούαρτ μπροστά σ' αυτόν τον άγνωστο ανιψιό του Σιμωνίδη, τον συγγραφικό του εφιάλτη τρόπον τινά, χωρίς να 'χει ακόμα καταφέρει ν' ανοίξει το στόμα του.

«Λοιπόν», είπε ο οικοδεσπότης του, αφού είχε εξαντλήσει κάθε όριο υπομονής και ευγένειας περιμένοντας να ακούσει τον λόγο της επίσκεψης, τις ερωτήσεις μάλλον αυτού του δημοσιογράφου, άρχισε να μιλάει ο ίδιος από εκεί που θα 'πρεπε να είχε ξεκινήσει ο άλλος.

«Λοιπόν, αγαπητέ φίλε, φαίνεται πως πλησιάζουμε στο τέλος του πολέμου και στην αρχή μιας νέας εποχής. Και όπως άλλωστε συμβαίνει στην ανθρώπινη ιστορία, είναι ο πόλεμος που γέννησε, ακριβώς όπως αιωνίως κάνει μια ετοιμόγεννη γυναίκα δημιουργώντας μέσα σε πό-

νους και στα αίματα μια νέα ζωή. Σημειώστε δε, πως σε όλες αυτές τις περιόδους, όταν ακόμη το δρεπάνι του Χάρου συνεχίζει πυρετωδώς τη δουλειά του, οι άνθρωποι, ζωντανοί και υποψήφια θύματα ταυτοχρόνως, ομνύουν σε θεούς και δαίμονες και σκίζουν τα ρούχα τους πως δεν θα επιτρέψουν ποτέ ξανά να γίνει πόλεμος, υποσχόμενοι σε εαυτούς και αλλήλους πως στο εξής θα εργάζονται για την “επί γης ειρήνη”. Και είναι γνωστό βεβαίως πως, μόλις ειρηνεύουν λίγο τα πράγματα, αρχίζουν να απεργάζονται νέα σχέδια καταστροφής των πλησίον τους. Ανθρώπινο... εξόχως, ανθρώπινο, αγαπητέ μου. Αν και ολέθριο... Κι όμως γι’ αυτόν ακριβώς τον λόγο ανθρώπινο», συνέχισε αυτάρεσκα, παίρνοντας μια ανάσα για να απολαύσει μια βαθιά ρουφηξιά του τσιγάρου του, «Τούτου λεχθέντος – αλήθεια κρατάτε σημειώσεις, υποθέτω...», είπε, προσπαθώντας να λαθραναγνώσει από το μικρό σημειωματάριο του Στιούαρτ, που εκείνος το κρατούσε οχυρωμένο πάνω στον χαρτοφύλακά του και αθέατο, και όπου η πένα του ατάραχη ζωγράφιζε κυματάκια στη σειρά, πράγμα που δεν μπορούσε να αντιληφθεί ο Σιμωνίδης, γι’ αυτό και συνέχισε να αγορεύει, «Βρισκόμαστε, λοιπόν, στο τέλος μιας εποχής και στην αρχή μιας νέας, όχι των ιδεών και των κοινωνικών αναδιαρθρώσεων, αλλά ενός κόσμου πραγματικού και αληθινών αξιών! Γι’ αυτό πρέπει οι νικητές να καταλάβουν πως οφείλουν αμέσως, από χτες κιόλας ει δυνατόν, να τελειώνουν μ’ αυτό το τσίρκο της Κορσικής και να μας αφήσουν ήσυχους να επιστρέψουμε στις δουλειές μας. Με την έρευνά σας έχετε την υποχρέωση να υπενθυμίσετε σ’ αυτούς που ξέρουν να διαβάζουν και μπορούν να παίρνουν αποφάσεις, πως

πρέπει το συντομότερον όπως είπα, να απελευθερωθούν πρωτίστως οι επιχειρηματίες για να επιστρέψουμε στις δουλειές μας· οφείλετε με την έρευνά σας να υπενθυμίσετε πως χρειάζεται να μας αποκαταστήσουν και να μας επιστραφούν οι δημευμένες περιουσίες μας για να φάει ο κόσμος ένα κομμάτι ψωμί. Μόνον έτσι θα περιοριστούν οι εντάσεις που θα προκύψουν από τυχόν κοινωνικές ταραχές. Το μήνυμα ήδη εστάλη από τους μπολσεβίκους την προηγούμενη μόλις χρονιά. Δεν χρειάζεται να έχει κανείς μαντικές ικανότητες για να καταλάβει πως μετά απ' αυτή την τετράχρονη περιπέτεια, ζήμιογόνο από πάσης απόψεως, θα δοκιμαστούν οι οικονομίες των χωρών που συμμετείχαν στον πόλεμο, κυρίως οι ηττημένες, αλλά κι αυτές που καθυστέρησαν να συμμετάσχουν...», είπε και χαμογέλασε αυτάρεσκα με τον υπαινιγμό του για την πολιτική της Ελλάδας, ενώ ο Στιούαρτ συνέχιζε να αραδιάζει κυματάκια στο μπλοκ του που το έκλεισε αποφασιστικά, δείχνοντας έτσι πως ήταν καιρός να σχολιάσει τις απόψεις του συνομιλητή του.